

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Michaela Hudečková

Působnost Veřejného ochránce práv v oblasti rovného zacházení

Bakalářská práce

Olomouc 2016

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „**Působnost Veřejného ochránce práv v oblasti rovného zacházení**“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne

.....

Hudečková Michaela

Zde bych velmi ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce, paní JUDr. Kateřině Frumarové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a připomínky při jejím vypracovávání.

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	6
ÚVOD	7
1. VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV ČR.....	8
1.1 Vznik, vývoj instituce	8
1.1.1 Vznik a vývoj Veřejného ochránce práv v ČR.....	9
1.2 Charakteristika ochránce.....	11
1.2.1 Postavení v systému právních záruk.....	11
1.2.2 Charakteristika, definice	12
1.2.3 Působnost	13
1.2.4 Volba, neslučitelnost funkce a zánik funkce.....	14
1.2.5 Kancelář veřejného ochránce práv	15
2. OBLAST ROVNÉHO ZACHÁZENÍ U OCHRÁNCE	17
2.1 Definice a charakteristika rovného zacházení – diskriminace	17
2.2 Právní úprava práva rovného zacházení a diskriminace.....	20
2.3 Možnosti ochránce v oblasti rovného zacházení	22
2.3.1 Podnět.....	24
2.3.2 Šetření	25
2.3.3 Metodická pomoc	26
2.3.4 Bezplatní právní pomoc obětem	27
2.4 Prostředky ochrany z pohledu AntiDZ.....	27
3. VYBRANÉ PŘÍPADY ROVNÉHO ZACHÁZENÍ U OCHRÁNCE	29
3.1 Oblast zdravotní péče – případ č. 1.....	29
3.1.1 Podnět.....	29
3.1.2 Skutkový stav – šetření.....	30
3.1.3 Právní hodnocení případu ochránkyní	31
3.1.4 Vlastní hodnocení.....	31
3.2 Oblast bydlení – případ č. 2	31
3.2.1 Podnět.....	32
3.2.2 Skutkový stav	32
3.2.3 Právní hodnocení případu ochránkyní	33
3.2.4 Vlastní hodnocení.....	33
3.3 Oblast práce a zaměstnání z důvodu stáří – případ č. 3	33

3.3.1 Podnět.....	34
3.3.2 Skutkový stav	34
3.3.3 Právní hodnocení případu ochránkyní	34
3.3.4 Vlastní hodnocení.....	35
ZÁVĚR	36
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	38
1) LITERATURA	38
2) JUDIKATURA A PRÁVNÍ PŘEDPISY ČR	38
3) SMĚRNICE A SDĚLENÍ EU	39
4) ODBORNÉ ČASOPY A SBORNÍKY PŘÍSPĚVKŮ	39
5) INTERNETOVÉ ZDROJE	39
ABSTRAKT	42
ABSTRACT	42
KLÍČOVÁ SLOVA	43
KEY WORDS	43

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR	České republika
ČSFR	Česká a Slovenská federativní republika
AntiDZ	Antidiskriminační zákon
ochránce	Veřejný ochránce práv
Sb.	Sbírka zákonů
Sb. m. s.	Sbírka zákonů mezinárodních smluv
EU	Evropská unie
ER	Evropské Rada
RE	Rada Evropy

ÚVOD

Téma bakalářské práce jsem si vybrala „Působnost Veřejného ochránce práv v oblasti rovného zacházení“. Toto téma jsem si zvolila, protože každý člověk se v dnešní době může dostat do situace, kdy ho někdo bude diskriminovat, upírat mu jeho práva. Myslím, že je to v dnešní době aktuální téma, kdy se řeší, že nechtějí vzít dítě do školky, je ukončen pracovní poměr kvůli vysokému věku a podobně, případů přibývá. Cílem mé práce je snažit se poskytnout ucelený pohled na problematiku rovného zacházení u ochránce a vyložit ji čtenářům.

Svou práci jsem rozdělila celkem do 4 kapitol. V první kapitole budu rozebírat obecně ombudsmana, jako vznik a vývoj instituce a poté vývoj ochránce v ČR. Dále budu charakterizovat ochránce ČR, jeho postavení, definice, působnost, volbu a zánik. Na konci první kapitoly se budu zabývat Kanceláří Veřejného ochránce práv.

V druhé kapitole se budu zabývat oblastí rovného zacházení u ochránce. Kapitola bude obsahovat definici a charakteristiku rovného zacházení, diskriminaci. Dále budu rozebírat právní úpravu rovného zacházení. Dále budu probírat možnosti ochránce v oblasti diskriminace a rovného zacházení, kde se budu blíže věnovat podnětu, šetření, metodické pomoci a bezplatné právní pomoci. Nakonec se budu krátce zabývat ochrannými prostředky podle AntiDZ.

Třetí hlavní kapitola bude zaměřena prakticky. Vyberu různé tři praktické případy s různými diskriminačními důvody a s různými výsledky šetření, které řešil ochránce a rozeberu je, a napíši jak se k tomu stavím já.

V závěru své práce bych chtěla téma shrnout, zhodnotit a poukázat na skutečnosti a na některé nedostatky současné právní úpravy, na které během vypracování práce přijdu.

Při tvorbě své práce budu čerpat z odborných publikací zaměřených hlavně na tři oblasti. První oblastí je správní právo, mezi význačné publikace patří knihy pana profesora JUDr. Sládečka a pana profesora JUDr. Hendrycha. Druhou oblastí je publikace o Veřejném ochránci práv, kde patří pan profesor JUDr. Sládeček k velmi významným autorům. Třetí oblastí bude téma ohledně diskriminace. Zde patří mezi význačné autory například paní doktorka JUDr. Boučková. Dále budu čerpat z komentovaných znění zákonů, z odborných článků, z právních předpisů a z internetových zdrojů a také judikatury Nejvyššího správního soudu. Při tvorbě své bakalářské práce budu používat nejvíce metodu popisnou.

1. Veřejný ochránce práv ČR

1.1 Vznik, vývoj instituce

Ke zrodu slova ombudsman došlo ve Švédsku, ale zárodky jsou již ve středověkém slově umbup, nejspíše z islandštiny, což znamená moc nebo autorita. Ombud, neboli ombudsman, byla označována osoba působící jako zástupce, zmocněnec.¹

Pojem „ombudsman“ může být jako druhové, nebo jako konkrétní pojmenování instituce. Názvy instituce se v zemích liší kvůli kulturní a jazykové příslušnosti. Ve Francii a dalších frankofonních zemích se nazývá „mediátor“, vystupuje jako prostředník mezi občanem a úředníkem. Další pojmenování je „advokát lidu“, tento název používá například v Rakousku a Rumunsku. V Polsku mají oslovení „mluvčí občanských práv“. V Rusku a dalších jemu podobných státech se nazývá jako „zplnomocněnec pro lidská práva“. V ČR, na Slovensku a v Kanadě se užívá označení „ochránce“. Ombudsmanská instituce nese rozmanité pojmenování, jako mediátor, advokát lidu, mluvčí, zplnomocněnec, ochránce a podobně.² Profesor JUDr. Průcha konstatuje, že by se dalo uvažovat o změně názvu. Protože dle něj název uvádí lidi v omyl, že ochránce má původ v moci veřejné, nebo že slouží veřejnosti. U nás není působnost ochránce tolik spojována se základními právy a svobodami, ale vztahuje se k veřejným subjektivním právům v moci výkonné.³

Ve světě funguje více modelů ombudsmana, které lze odvodit od způsobu jejich vzniku. Máme parlamentního ombudsmana, kterého volí zákonodárny sbor a je mu odpovědný, tento model je velmi rozšířený. Další model je ombudsman moci výkonné, volí ho vláda a je jí také odpovědný. Nakonec máme model smíšeného typu. Další dělení jde provést na základě toho, na co se ombudsman zaměřuje, tady máme ombudsmany všeobecné (generální), kteří se zaměřují na veškerou činnost veřejné správy, a dále máme ombudsmany speciální, tedy věnující se pouze určité části výkonu veřejné správy (například: vězenství, ochrana práv dětí, ochrana dat a podobně). Ombudsmani mohou být centralizovaní s celostátní působností nebo s působností místní (to je například v Itálii, Švýcarsku). Český ochránce je všeobecný, volený Parlamentem a působí centrálně.⁴

První „skutečný“ ombudsman se objevil na konci 18. století ve Švédsku, kde švédský král Karel XII. zřídil v roce 1713 úřad královského nejvyššího ombudsmana. Jeho úkolem bylo

¹ SLÁDEČEK, V. *Zákon o Veřejném ochránci práv. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 6.

² ŠABATOVÁ, A. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008. s. 59 - 60.

³ PRŮCHA, P. *Správní právo: obecná část*. 8., dopl. a aktualizované vydání. Brno: Doplněk, 2012, str. 357 – 358.

⁴ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Historie institutu ombudsmana* [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/historie/>>.

především dohlížet na dodržování zákonů a ostatních právních předpisů a plnění povinností státními úředníky. Později byl prohlašován za kancléře justice. Nejprve býval jmenován vládou, až později, kdy získal parlament větší moc, kancléře jmenoval parlament a působil jako jeho orgán. V období vlády Gustava III. působil vztah kancléře justice spíše jako součást moci výkonné. Švédský ombudsman je od roku 1809 zakotven ve švédské ústavě. V ústavě bylo stanoveno, že ombudsmanovým úkolem je hlídat, jak soudci, vládní a ostatní úředníci používají zákony a jiné právní předpisy. V roce 1810 byl přijat švédským parlamentem zákon o institucích pro ombudsmana a byl zvolen 1. ombudsman.⁵

Instituce dosáhla největšího rozvoje ve 20. století, zejména po 2. světové válce vznikala v různých úpravách závislých na historicko-politicko-společenském vývoji té země. V roce 1919 vznikla podobná instituce ve Finsku, později, v roce 1954 v Norsku a v Dánsku. Popularizaci institutu rozběhnul dánský ombudsman Stephen Hurwitz, který navštívil mnoho zemí, ve kterých protlačoval institut ombudsmana jako důležitou náležitost demokratického státu. Ustanovení ombudsmana, dle dánského modelu, na Novém Zélandě, v roce 1962, zahájilo proces, kterému říkáme „ombudsmánie“, protože institut ombudsmanského typu vznikl na všech kontinentech v mnoha různých zemích.⁶

1.1.1 Vznik a vývoj Veřejného ochránce práv v ČR

Ochránce, jak ho známe nyní, byl v ČR zřízen až v roce 1999 zákonem č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ale než instituce vznikla, předcházelo tomu množství různých impulsů.⁷

Podíl na vzniku instituce můžeme připisovat i některým evropským orgánům, jako Doporučení Výboru ministrů členských států RE R /85/13, v kterém se píše, aby členské státy zvážily možnost ustavení ombudsmana, pokud tak neučinily. Doporučují dát ombudsmanovi „*zvláštní oprávnění dozoru ve věcech lidských práv v rámci jeho obecné kompetence, a pokud by to nebylo v rozporu se zákonodárstvím, tak umožnit ombudsmanovi, aby mohl iniciovat šetření a předkládat své názory ve věcech, které se týkají lidských práv a zvážit rozšíření a posílení ombudsmana dalšími způsoby, aby se podpořilo účinné dodržování lidských práv a základních svobod při fungování veřejné správy.*“ Dále v novějším Doporučení Výboru ministrů členských států RE R /97/ 14, se řeší ustavení nezávislých institucí pro lidská práva. Členské státy se pobízejí, aby zvážily vzetí do úvahy podle specifických potřeb každého státu,

⁵ SLÁDEČEK, V. *Zákon o Veřejném ochránci práv. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 6 -7.

⁶ ŠABATOVÁ, A. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008. s. 57.

⁷ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Český veřejný ochránce práv*. [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/historie/cesky-verejny-ochrance-prav/>>.

možnost zřídit účinnou celostátní instituci pro lidská práva, zvláště komisi pro lidská práva s členstvím vytvářeným pluralisticky, ombudsmanské instituce nebo instituce srovnatelné.⁸

Po listopadu 1989 se v tehdejší Československu rozšířily snahy o zřízení institutu ombudsmana, byla to doba právních nebo jiných přeměn.⁹

Přijetím zákona č. 540/1990 Sb., o Generálním inspektorovi ozbrojených sil lze vidět největší snahy o zřízení institutu ombudsmana, ale rozdělení ČSFR znemožnilo aplikovat tento předpis, protože byl podmíněn existencí ČSFR. Za další pokus o zřízení institutu ombudsmana v ČSFR jde považovat návrh ústavního zákona o ochránci lidských a občanských práv z r. 1992.¹⁰

Jak se ČR stala samostatná, pokoušela se dál zřídit institut ochránce. Největší snaha na zřízení byla od roku 1995, kdy byl podán návrh zásad zákona o veřejném ochránci práv – ombudsmanovi. Návrh zákona podala skupina poslanců, ale doprovázely ho problémy se schvalováním, například blížící se konec volebního období Poslanecké sněmovny a s ním volby a taktizování. V roce 1996 byl návrh zákona znovu předložen vládě a dostal se do druhého čtení, ale nakonec v březnu roku 1997 třetím čtením neprošel. Poté snahy na nějaký čas polevily.¹¹

Ochránce v ČR, tak jak ho známe dnes, byl nakonec zřízen zákonem č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv. Návrh inicioval tehdejší místopředseda vlády Rychetský. Parlament ČR schválil návrh zákona 4. listopadu 1999, Senát 8. listopadu 1999. Zákon nabyl platnost 30. prosince 1999 a účinnost nastala 28. února 2000.¹²

První pokus o ustanovení ochránce a zástupce, který proběhl v rozmezí květen – červenec 2000, byl bezvýsledný.¹³ Historicky první český ochránce byl JUDr. Otakar Motejl, který se ujal funkce 18. prosince 2000. Poté byla zvolena zástupkyně ochránce Mgr. Anna Šabatová, která složila slib 31. ledna 2001. Po uplynutí šestiletého funkčního období byl znovu zvolen JUDr. Motejl ochráncem a jeho zástupkyně byla RNDr. Jitka Seitlová. Po smrti JUDr. Motejla proběhla volba nového ochránce, ale byla neúspěšná. Až druhý pokus voleb přinesl vítěze a ochráncem se stal JUDr. Pavel Varvařovský, bývalý soudce Ústavního soudu, a jeho zástupkyní byla stále RNDr. Jitka Seitlová.¹⁴ Posledním zvoleným ochráncem, respektive

⁸ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Český veřejný ochránce práv*. [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/historie/cesky-verejny-ochrance-prav/>>.

⁹ SLÁDEČEK, V. *Zákon o Veřejném ochránci práv. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. IX.

¹⁰ „Tamtéž“ s. IX – X.

¹¹ „Tamtéž“ s. X - XI.

¹² KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Český veřejný ochránce práv*. [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/historie/cesky-verejny-ochrance-prav/>>.

¹³ SLÁDEČEK, V. *Zákon o Veřejném ochránci práv. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. XII.

¹⁴ SLÁDEČEK, V. *Zákon o Veřejném ochránci práv. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. XIII.

ochránkyní práv, byla zvolena Mgr. Anna Šabatová, která je ve funkci od 18. února 2014 doposud. Jejím zástupcem se stal JUDr. Stanislav Křeček.

1.2 Charakteristika ochránce

1.2.1 Postavení v systému právních záruk

Ochránce můžeme charakterizovat jako speciální, monokratický, svrchovaný státní kontrolní orgán, kterého nejde zařadit mezi orgány veřejné moci, protože nedisponuje oprávněním autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech fyzických nebo právnických osob. Bývá přiřazován formálně k legislativě jako nezávislý orgán od ní odvozen.¹⁵

Na mezinárodní konferenci 15. dubna 2014 pan JUDr. Otakar Motejl, v té době ochránce, představil svůj názor, že není potřeba mít v ČR ochránce jako institut zakotven přímo v Ústavě ČR. Protože kdyby tam byl začleněn, tak by ústavní bigotnost vynucovala přesnou definici jeho postavení v ústavním systému. Ale k jaké moci by měl být ochránce začleněn? K moci zákonodárné, které je odpovědný, nebo výkonné anebo k soudní?¹⁶

Postavení ochránce nalezneme i v judikatuře Nejvyššího správního soudu značky 2 As 58/2007 – 52, kde se píše, že ochránce je „žalovaný monokratickým nezávislým a nestranným státním orgánem, který stojí mimo veřejnou správu a je zákonem povolán k tomu, aby kontroloval a dohlížel nad činností veřejné správy; je tak jednou ze záruk zákonnosti ve veřejné správě. Tato kontrola není svázána žádným procesním předpisem a žalovaný je chápán jako institut, který má být co nejméně formální. Patří tedy mezi jednu ze záruk zákonnosti ve veřejné správě. Nelze ho považovat za správní orgán, protože nevykonává působnost ve veřejné správě, ale nad výkonem veřejné správy jako nezávislý orgán dohlíží. Nepoužívá se na něj obecně správní řád“.¹⁷

Pan profesor JUDr. Petr Průcha prezentoval na mezinárodní konferenci 15. května 2002 svůj postoj k ochránci. Řekl, že postavení a úděl ochránce je velmi úzce propojen s údělem a postavením veřejné správy, hlavně ve spojení s její kontrolou, tedy systémem právních záruk ve veřejné správě. Kontrola veřejné správy zprostředkovaná ochráncem, působící vůči veřejné správě zvenčí, je potřebná a nezastupitelným postupem kontrolu doplňuje. Kontrola je zaměřena na konflikt s právem a na principy dobré správy, ale přichází na řadu až při vyčerpání

¹⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3., aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 400.

¹⁶ MOTEJL, O. *Několik úvah do diskuse o roli a postavení ombudsmana*. In Zborník „Postavenie ombudsmana v demokratickom a právnom štáte“ [citováno 4. března 2016]. Dostupné na: <<http://www.vop.gov.sk/files/File/Zborniky/postavenie2004.pdf>>.

¹⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. února 2008, čj. 2 As 58/2007-52. Dostupné na: <http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2007/0058_2As__0700052A_prevedeno.pdf>.

možností nápravy v samotné veřejné správě, a má iniciační charakter. Tuto kontrolu dříve náš systém kontroly veřejné správy neměl, a proto jej institut ochránce obohatil.¹⁸

1.2.2 Charakteristika, definice

Ochránce se považuje za českou variantu funkce, která je ve světě zaužívaná jako ombudsman. Ombudsmana můžeme tedy obecně charakterizovat jako osobu svrchovanou, nezaujatou, volenou parlamentem, která na základě stížnosti nebo z vlastní iniciativy neformálně šetří namítanou protiprávnost nebo jiná pochybení v jednání, opomenutí nebo v nečinnosti veřejné správy.¹⁹

Na základě stížností a podnětů od občanů, které je ochránce povinen přijímat, provádí vlastní šetření, ale může šetření provádět i z vlastní iniciativy. Pokud ochránce zjistí, že práva občanů byla neprávem dotčena nebo porušena, doporučí správním orgánům provedení nápravy, ale nemá právní prostředky, kterými by do výkonu správy mohl přímo zasahovat, tedy nemůže změnit rozhodnutí správního orgánu. Ale institut ochránce má k dispozici tzv. neformální autoritu, která hojně ovlivňuje správní orgány a to tak, že stanoviska, která vydá ochránce, jsou veřejnou správou respektována a uznávána. Při neřešení ze strany subjektů, kteří pochybili, může případ medializovat a zveřejnit jejich jména.

Ochránce má přispívat k ochraně základních práv a svobod. Funkce je doplňková, není v postavení, kdy by konkurovala již existujícím ochraňujícím systémům práva, jako je správní nebo ústavní soudnictví.²⁰

Preferencemi institutu ochránce jsou především jednoduchost a neformálnost probíhajícího šetření, dále rychlost, operativnost, bezplatnost a dostupnost obyčejným lidem. Nevýhodou institutu je, že nevydává státem vynutitelné rozhodnutí, ale vydává jen stanoviska a doporučení.²¹

JUDr. Pavel Varvařovský, bývalý ochránce, říká, že povolání ochránce *„je říkat, co si myslí, jak to napsal Voltaire. Ombudsman by měl zabrušovat do věci společenské morálky. Právo jste sice neporušil, ale tohle se přeci nedělá.“*²²

¹⁸ PRŮCHA, P. Sborník příspěvků přednesených na mezinárodní vědecké konferenci na téma Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti. [online]. [cit. 4. března 2016]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/dalsi-aktivity/publikace/sborniky-z-konferenci/>>.

¹⁹ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3., aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 397.

²⁰ „Tamtéž“ s. 401.

²¹ „Tamtéž“ s. 399 – 400.

²² VARVAŘOVSKÝ, P. Exkluzivní rozhovor s veřejným ochráncem práv. *Ad Notam*, 2012, č. 6, s. 31.

1.2.3 Působnost

Působnost ochránce nalezneme v úvodních ustanoveních zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, kde je psáno, že ochránce funguje k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí pokud je nějaké jednání, opomenutí nebo nečinnost orgánů veřejné správy v rozporu s právem, nebo neodpovídá zásadám demokratického právního státu a dobré správy.²³

Ve výše jmenovaném zákoně nalezneme v § 1 odstavce 2 pozitivní vymezení působnosti ochránce s vyjmenováním dotčených institucí. „*Působnost se vztahuje na ministerstva a jiné správní úřady s působností pro celé území státu, správní úřady jim podléhající, Českou národní banku, pokud působí jako správní úřad, Radu pro rozhlasové a televizní vysílání, orgány územních samosprávných celků při výkonu státní správy, a není-li dále stanoveno jinak na Policii České republiky, Armádu České republiky, Hradní stráž, Vězeňskou službu České republiky, dále na zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení, zabezpečovací detence, jakož i na veřejné zdravotní pojišťovny.*“²⁴ Negativní vymezení nalezneme v § 1 odstavce 7, kde je napsáno, že „*působnost ochránce se nevztahuje na Parlament, prezidenta republiky a vládu, na Nejvyšší kontrolní úřad, na zpravodajské služby České republiky, na orgány činné v trestním řízení, státní zastupitelství a na soudy, s výjimkou orgánů správy státního zastupitelství a státní správy soudů.*“²⁵

Dále v § 1 odstavci 3 je uvedeno, co ochránce dělá. Je tam uvedeno, že ochránce navštěvuje místa, kde se nacházejí/mohou nacházet osoby omezené na svobodě. Ochránce navštěvuje tato místa s cílem chránit osoby před mučením, krutým, nelidským a ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením.²⁶ Působnost dle § 1 odstavce 3 se dle § 1 odstavce 4 „*vztahuje na zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení anebo zabezpečovací detence, další místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí, zejména policejní cely, zařízení pro zajištění cizinců a azylová zařízení, místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě v důsledku závislosti na poskytované péči, zejména zařízení sociálních služeb a jiná zařízení poskytující obdobnou péči, zdravotnická zařízení a zařízení sociálně-právní ochrany dětí.*“²⁷

²³ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 1 odstavce 1.

²⁴ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 1 odstavce 2.

²⁵ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 1 odstavce 7.

²⁶ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 1 odstavce 3.

²⁷ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 1 odstavce 4.

Ochránce má dle § 1 odstavce 5 i působnost ohledně práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací.²⁸ Dále dle odstavce 6 sleduje zajištění cizinců, jejich vyhoštění, předání nebo převozu a trestu vyhoštění cizinců, kteří vykonávají trest odnětí svobody.²⁹

Ochránce je, ustanovením § 1 odstavce 8, oprávněn podávat návrhy na zahájení řízení ve věcech soudců a státních zástupců a také má právo se těchto řízení účastnit. Toto oprávnění má na základě zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců.³⁰

Z hlediska pravomoci má ochránce oprávnění doporučovat vydání, změnu, nebo zrušení právního nebo interního předpisu. Návrh předloží úřadu s věcnou působností, nebo vládě.³¹ Nejméně jednou za tři měsíce o tom ochránce vydá zprávu pro Poslaneckou sněmovnu, která vše projedná.³²

1.2.4 Volba, neslučitelnost funkce a zánik funkce

Ochránce je do funkce volen Poslaneckou sněmovnou ČR na návrhy od prezidenta ČR a Senátu, kdy každý navrhuje své 2 kandidáty, mohou mít i společného kandidáta. Ochránce má i svého zástupce, který ho zastupuje, když je ochránce nepřítomen. Zástupce je volen stejně jako ochránce, nevybírá si ho ochránce sám.³³

Ochránce se může stát, ten, kdo dosáhl 40 let a má právo volit, tedy je volitelný do Senátu.³⁴ Při této funkci není podmínkou žádné zvláštní právní vzdělání, ale určitě se bez něj při práci ochránce neobejde. Nedovedu si představit, že by tam byl místo právníka například stavební inženýr.

Ochránce se ujímá výkonu funkce složením slibu do rukou předsedy Poslanecké sněmovny. Za výkon funkce je odpovědný Poslanecké sněmovně. Funkce je veřejná, dostává plat, náhradu výdajů a naturální plnění.³⁵

Funkční období ochránce je šestileté a může být do své funkce zvolen pouze na dvě bezprostředně na sebe navazující funkční období.³⁶

Sídlo ochránce je v Brně v ulici Údolní 39, 602 00.

²⁸ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 1 odstavce 5.

²⁹ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 1 odstavce 6.

³⁰ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 1 odstavce 8.

³¹ HORZINKOVÁ, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné. Obecná část*. Praha: Leges, 2010, s. 158.

³² SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3., aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 405.

³³ „Tamtéž“ s. 406.

³⁴ „Tamtéž“ s. 406.

³⁵ „Tamtéž“ s. 404.

³⁶ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Veřejný ochránce práv*. [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav/>>.

Funkce „je neslučitelná s funkcemi prezidenta republiky, poslance, senátora, soudce a s jakoukoliv činností ve veřejné správě“³⁷, tím se myslí například funkce starosty obce, člena zastupitelstva, a podobně. Dále je funkce neslučitelná „s jinou výdělečnou činností, s výjimkou správy vlastního majetku a činností vědecké, pedagogické, publicistické, literární nebo umělecké, není-li tato činností na újmu výkonu funkce a její důstojnosti a neohrožuje-li důvěru v nezávislost a nestrannost výkonu funkce“³⁸. „Ochránce nesmí být členem žádné politické strany nebo politického hnutí“³⁹, tzn., že musí být politicky nezávislý.

Funkce ochránce zaniká pouze ze zákonných důvodů. A to uplynutím funkčního období ochránce, na které byl zvolen. Poté může zaniknout před uplynutím funkčního období tak, že ochránce tratí funkci, protože byla nabyta právní moc rozsudku soudu, kterým byl ochránce odsouzen za spáchaný trestný čin. Dále to může být ztrátou volitelnosti do Senátu, pokud se stane prezidentem republiky, poslancem, senátorem, soudcem nebo bude činný ve veřejné správě. A taky například doručením prohlášením o vzdání se funkce předsedovi Poslanecké sněmovny. Pozbytí funkce ochránce pronáší předseda Poslanecké sněmovny. Ochránce jde z funkce i odvolat, a to písemným uvědoměním Poslanecké sněmovny, zde jsou zákonné příčiny jako například výdělečná činnost ochránce a členství v politické straně či hnutí. O odvolání předseda Poslanecké sněmovny dá zprávu Senátu, prezidentu republiky a veřejnosti. Po odvolání z funkce nebo pozbytí funkce ochránce se musí do 60 dnů uskutečnit nové volby, při kterých se zvolí nový ochránce.⁴⁰

1.2.5 Kancelář veřejného ochránce práv

Kancelář veřejného ochránce práv je zakotvena v závěrečném ustanovení zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv. Je to organizační součást státu plnící účely spojené se specializovaným, organizačním a technickým zaopatřením činnosti ochránce.⁴¹ Pro ochránce tvoří materiální a personální základnu, pomáhá mu s jeho prací a se šetřením případů.⁴²

Postavení Kanceláře veřejného ochránce práv je upravena Statutem kanceláře veřejného ochránce práv, který vyhotovuje ochránce. Aktuální Statut je účinný od 25. února 2013 a je dostupný na oficiálních internetových stránkách ochránce.⁴³

³⁷ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 3 odstavce 1.

³⁸ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 25 odstavce 2.

³⁹ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 25 odstavce 3.

⁴⁰ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 6.

⁴¹ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 25 odstavce 1.

⁴² Kancelář ochránce sídlí v Brně na ulici Údolní 39, 602 00.

⁴³ Dostupný na < <http://www.ochrance.cz/kancelar-vop/statut/>>.

Ve Statutu článku 1 odstavce 3 se píše, že „Kancelář je v hospodářských, pracovněprávních a dalších vztazích v rámci § 25 odstavce 1 zákona č. 349/1999 Sb. oprávněna jménem státu jednat, nabývat práv a zavazovat se“.⁴⁴

Organizační struktura Kanceláře veřejného ochránce práv je upravena Organizačním řádem, který je na oficiálních internetových stránkách ochránce.⁴⁵ Organizační struktura Kanceláře veřejného ochránce práv je uvedena také na oficiálních internetových stránkách ochránce.⁴⁶ V čele Kanceláře veřejného ochránce práv stojí vedoucí kanceláře, jmenován ochráncem a působící jako statutární orgán kanceláře. Ještě se tam nachází Sekretariát vedoucího Kanceláře veřejného ochránce práv a Sekretariát veřejného ochránce práv a jeho zástupce a útvar pro interní audit. V Kanceláři ochránce se nachází odbor právní, odbor administrativních a spisových služeb a odbor vnitřní správy.⁴⁷

⁴⁴ JUDr. Varvařovský, Pavel. Statut Kanceláře veřejného ochránce práv. [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/kancelar-vop/statut/>>.

⁴⁵ Dostupný na < <http://www.ochrance.cz/kancelar-vop/statut/organizacni-rad/>>.

⁴⁶ Dostupný na < <http://www.ochrance.cz/kancelar-vop/organizacni-struktura/>>.

⁴⁷ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. Organizační struktura. [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupný na < <http://www.ochrance.cz/kancelar-vop/organizacni-struktura/>>.

2. Oblast rovného zacházení u ochránce

Ochránce má k diskriminaci a rovnému zacházení svou představu, kterou se řídí a říká, že: „*Společnost poučená o diskriminaci. V takové společnosti dochází k diskriminaci pouze ojedinele.*“⁴⁸ Podle mého názoru má ochránce velkou zásluhu na postupné informovanosti a uvědomování si společnosti svých práv a podpory při jejich odpírání.

2.1 Definice a charakteristika rovného zacházení – diskriminace

Ochránce se schválením zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (AntiDZ) stal institucí pomáhající obětem diskriminace a rovného zacházení. Je to jedinečná možnost, kdy ochránce může zasahovat do soukromých práv jedince, v žádných jiných případech to nesmí.⁴⁹

Právem na rovné zacházení se myslí nebýt diskriminován. Pojem rovnost neboli rovné zacházení chápeme tak, že rovnost neexistuje sama od sebe, ale musí být vždy v souvislosti s jinými hodnotami nebo lidskými právy. Může to být například rovnost k přístupu ke vzdělání, rovnost k rozdělování sociálních dávek a podobně. Rovnost máme ve smyslu formálním, materiálním, příležitostí a výsledků. Rovnost ve smyslu formální je pojímána jako „všem stejně“. Mezi jednotlivci se nedělají žádné rozdíly, protože se neberou na vědomí žádné pozadí jednotlivců, ani jejich sociální původ. Posuzuje se jedinec bez ohledu na to, jaký to má skutečný účinek na jednotlivce. Obsahem naproti tomu materiálního pojetí rovnosti je na jedné straně stejné zacházení v okamžiku rozdělování nějakého statku, ale na druhé straně se hodnotí i skutečný dopad na jednotlivce. Rovnost příležitostí, dá se říct, je speciálním příkladem materiálního pojetí rovnosti. Bere se na vědomí, že každý nemůže mít úplně stejné podmínky, protože nezačínal úplně stejně, měl rozdílnou začínající pozici. Nejvíce extrémní je asi rovnost v pojetí výsledků, jejím typickým vyjádřením jsou například kvóty. Určujícím faktorem tady není jednatel, ale situace skupiny jednotlivců. Mohou to být kvóty ve prospěch žen, národnostních menšin, dále například kvóty na zaměstnávání zdravotně postižených.⁵⁰

Jana Kvasnicová říká, že pojem diskriminace lze chápat jako rozlišování. Slovo má původ v latinském jazyce, *discriminare*, překládá se to jako rozdělovat, rozlišovat, provádět rozdíly.⁵¹

⁴⁸ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Diskriminace*. [online]. [cit. 20. března 2016]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

⁴⁹ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Působnost veřejného ochránce práv*. [online]. [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>>.

⁵⁰ BOUČKOVÁ, P a kol. *Antidiskriminační zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 16 – 17.

⁵¹ KVASNICOVÁ, J. (Ne)diskriminace, rovnost nebo rovné zacházení? *Právní rozhledy*, 2011, č. 3, s. 78.

Diskriminace může být přímá i nepřímá. Považuje se za ni i obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování a navádění k diskriminaci.⁵²

Přímá diskriminace je jednání nebo opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo kdy zacházelo s jinou osobou ve srovnatelných okolnostech a situacích. Důvody mohou být různé, náleží sem rasa, etnický původ, národnost, pohlaví (to může být i těhotenství, mateřství, otcovství a podobně), sexuální orientace, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víra nebo i světový názor.⁵³ Evropský soudní dvůr říká, že přímou diskriminaci v zásadě nelze ospravedlnit objektivními důvody.⁵⁴

Nepřímou diskriminací se myslí jednání nebo opomenutí, které je na základě neutrálního kritéria nebo na základě praxe z nějakého důvodu uvedeného pod přímou diskriminací znevýhodněna třetí osoba oproti ostatním. Pokud je kritérium objektivně odůvodněno legitimním cílem, nebere se to jako diskriminace. U zdravotního postižení se nepřímou diskriminací rozumí taky odmítnutí nebo opomenutí přijmout opatření, aby osoba měla přístup k výkonu pracovní činnosti, k pracovnímu poradenství, k odbornému vzdělání, nebo aby mohla využít služeb pro veřejnost.⁵⁵ Podle mého názoru se nepřímá diskriminace velmi rozšířila a je těžko dokazatelná a rozpoznatelná, normální laik si jí ani nemusí všimnout. Nepřímou diskriminací podle mě může být to, že nějaká firma vydá inzerát, kde píše, že hledá zájemce o práci do mladého, perspektivního kolektivu, a tím vyřadí z okruhu osob starší zájemce o práci. Nebo to může být i zákaz vodění psů do restaurací, tento zákaz diskriminuje zdravotně postižené osoby, které potřebují k životu vodícího psa.

Obtěžováním je nevídané chování související s důvody přímé diskriminace, jehož cílem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího a urážlivého prostředí. Nebo taky může být obtěžování vnímáno jako podmínka, která ovlivňuje výkon práv a povinností z právních vztahů. Sexuálním obtěžováním se má za chování popsané jako obtěžování (popsané výše) se sexuálním charakterem, kontextem. Pronásledování znamená nepříznivé zacházení, postih nebo znevýhodnění. Navádění k diskriminaci chápeme jako chování osoby, která druhého přesvědčuje, aby diskriminoval nějakou jinou osobu.⁵⁶ Sexuální obtěžování chápu jako například, když ředitel firmy řekne, že

⁵²Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, § 2 odstavce 2.

⁵³ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, § 2 odstavce 3 a 4.

⁵⁴ BOUČKOVÁ, P. a kol. *Antidiskriminační zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 136 – 136.

⁵⁵ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, § 3 odstavce 1 a 2.

⁵⁶ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, § 3.

paní povýší pouze za předpokladu, že s ním půjde na večeři. Pronásledování беру, jako něco kvůli čemu je například zaměstnavatel kvůli něčemu stíhán, například, že podal stížnost na vedení firmy. Navádění k diskriminaci chápu jako například nějaké vybídnutí od ředitele firmy nebrat do práce zdravotně postižené, nebo zájemce s jinou národností, etnicky odlišné zájemce.

Existují povolené formy rozdílného zacházení, jako je to například v přístupu k zaměstnání, kdy je vyžadována podmínka minimálního věku, odborné praxe, která je potřebná pro výkon povolání, zaměstnání. Nebo pro řádný výkon zaměstnání potřebné odborné vzdělání, které je nepřiměřeně dlouhé vzhledem k datu, ke kterému se osoba hlásí o zaměstnání, dosáhne důchodového věku dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Dále se za ni nepovažuje rozdílné zacházení související s důchodovým věkem pro ženy a muže. Ani ve věcech práva přístupu k zaměstnání nebo povolání, ve věcech pracovních, služebních poměrů, pokud je k tomu objektivní důvod spočívající v charakteru vykonávané práce a požadavky jsou přiměřené. Diskriminací dále není, z důvodu pohlaví, rozdílné zacházení ve věcech odborné přípravy k zaměstnání/povolání, pokud je k tomu objektivní důvod spočívající v charakteru vykonávané činnosti a požadavky jsou přiměřené. Diskriminací není ani rozdílné zacházení uplatňované ve věcech práva přístupu k zaměstnání, povolání, v závislé práci vykonávané v církvích nebo náboženských společnostech, jestliže představuje náboženské vyznání, víra či světový názor osoby podstatný, oprávněný a odůvodněný požadavek zaměstnání se zřetelem k etice dané církve či náboženské společnosti. Dále diskriminací není ani rozdílné zacházení uplatňované za účelem ochrany žen z důvodu těhotenství a mateřství, osob se zdravotním postižením a za účelem ochrany osob mladších 18 let nad rámce stanovené zvláštními právními předpisy, jestliže prostředky k dosažení cílů jsou přiměřené a nevyhnutelné. Diskriminací není ani rozdílné zacházení při poskytování služeb nabízených v oblastech soukromého a rodinného života. Z důvodu pohlaví není ani diskriminací přednostní poskytování veřejně dostupných zboží a služeb, pokud zboží a služby jsou výlučně určeny osobám určitého pohlaví objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k dosažení jsou přiměřené a nevyhnutelné.⁵⁷ Diskriminací není, pokud firma uvede v inzerátu, že shání zájemce o práci, kteří mají například minimálně 2 roky praxe, pokud to výkon práce vyžaduje.

Za diskriminaci se nebere lišící se zacházení z důvodu pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotní postižení, náboženského vyznání, víry nebo světového názoru ve věcech sociálního zabezpečení, přiznání a poskytování sociálních výhod, přístupu ke zdravotní péči a jejího poskytování, přístupu ke vzdělání a jeho poskytování a přístupu ke zboží a službám, včetně

⁵⁷ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, § 6.

bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování. Toto rozdílné zacházení musí být objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k dosažení cíle musí být přímé a nevyhnutelné. Dále se za ni nepovažuje opatření, kdy cílem je zabránit nebo urovnat nevýhody vyplývající z příslušnosti osoby ke skupině osob z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, a tak dále.⁵⁸ Ve věcech přístupu k zaměstnání/povolání nesmí jedna osoba upřednostňovat osobu jinou, která nemá vyšší kvality pro výkon zaměstnání, než mají ostatní současně hodnocené osoby.⁵⁹

Podle mého názoru je mezi diskriminačním chováním a nediskriminačním chováním velmi tenká linie. Proto je podle mě role ochránce v tomto ohledu velmi důležitá.

2.2 Právní úprava práva rovného zacházení a diskriminace

V ČR jsou chráněni jednotlivci před diskriminací ochráncem od roku 2009. Prosazování práva na rovné zacházení má ochránce zakotveno v zákoně č. 439/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, kde se píše, že *„Ochránce přispívá k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor a za tímto účelem poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace při podávání návrhu na zahájení řízení z důvodu diskriminace, provádí výzkum a zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací a zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.“*⁶⁰ Podle mého mínění by měl mít ochránce ohledně ochrany před diskriminací větší pravomoci, aby se diskriminace v životě lidí co nejvíce omezila, nerozšiřovala se.

Právo na rovné zacházení je zakotveno v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku ČR, což se píše v samostatné Ústavě ČR ve článku 3.⁶¹ V Listině základních práv a svobod v článku 1 se píše, že *„Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.“*⁶² Podle mě je diskriminace velký zásah do práv, které máme zaručené Listinou základních práv a svobod. A dále se v Listině základních práv a svobod v článku 3 odstavci 1 zaručují základní lidská práva bez rozdílu *„pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a*

⁵⁸ Vyjmenované v této práci na straně 10 (poslední odstavec).

⁵⁹ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, § 7.

⁶⁰ Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v platném znění, § 21.

⁶¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, článek 3.

⁶² Zákon č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, článek 1.

*náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení“.*⁶³

Dále také rovné zacházení upravují mezinárodní úmluvy a právní předpisy týkající se lidských práv, které upravuje EU a ČR se k nim zavázala. Mezi úmluvy patří například Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, dále také Úmluva o právech osob se zdravotním postižením.⁶⁴ K právním předpisům EU se přiřazuje například Směrnice RE 2000/43/ES o zásadě rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ. Dále třeba Směrnice Evropského parlamentu a RE 2006/54/ES o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání.⁶⁵

Dále je právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace v ČR upraveno AntiDZ považovaným za obecný právní předpis upravující právo na rovné zacházení. Zákon vychází z Listiny základních práv a svobod, tedy z výše popsaného článku 1 a článku 3 odstavce 1. Můžeme vidět, že Listina základních práv a svobod některé věci více specifikuje (například barva pleti, jazyk, majetek, rod, sociální původ a podobně) a některé jsou zase více popsány v AntiDZ. Aby šlo o diskriminaci podle AntiDZ, musí dojít k zásahu do lidské důstojnosti člověka. Paní doktorka JUDr. Pavla Boučková se v časopise Právní rozhledy zabývala otázkami ohledně AntiDZ. Říká, že AntiDZ nemá u nás v ČR vůbec lehké „bytí“, protože jako ostatní postkomunistické země je ČR poznamenána deseti léty neexistence demokratického právního státu a vlivu komunistického režimu, který zakazoval jakoukoliv společenskou diskusi. Obavy byly kvůli rovnostářskému pochopení zákazu diskriminace. Jako by se vyvozovalo, že každý musí mít přístup k jakémukoliv statku či právu, když je má někdo jiný.⁶⁶

Poté máme v ČR zákony, které jsou v postavení specifické k AntiDZ. Tam řadíme zákon č. 73/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin. Dále zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, kde nalezneme zakotvenou povinnost rovného zacházení a zákazu diskriminace v pracovněprávních vztazích (§ 16 – 17). Poté zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, kde je zakotveno rovného zacházení při uplatňování práva na zaměstnání (§ 4). Dále zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, kde v § 6 a 23 nalezneme ustanovení zakotvující veřejnoprávní zákaz diskriminace spotřebitele a dohled nad ochranou spotřebitele. Zákon č.

⁶³ Zákon č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jakou součástí ústavního pořádku České republiky, článek 3 odstavce 1.

⁶⁴ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Mezinárodní smlouvy*. [online]. [cit. 7. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pravni-predpisy/mezinarodni-smlouvy/>>.

⁶⁵ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Právní předpisy Evropské unie*. [online]. [cit. 7. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pravni-predpisy/pravni-predpisy-evropske-unie/>>.

⁶⁶ BOUČKOVÁ, P. Antidiskriminační zákon: konec diskriminace v Čechách? *Právní rozhledy*, 2009, č. 13, str. II.

221/1999 Sb., o vojácích z povolání, stanovuje povinnost služebních orgánů zajišťovat rovný přístup a zacházení se všemi uchazeči o povolání do služebního poměru a se všemi vojáky při vytváření podmínek výkonu služby (§ 2 odst. 3) a také povinnost informovat o opatřeních zajišťujících rovné zacházení (§ 4 odst. 4). I v zákoně č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, je zakotven zákaz diskriminace při přijímání do služebního poměru (§ 16 odst. 4) a zákaz přímé, nepřímé diskriminace ve služebním poměru včetně obtěžování (§ 77). Dále v zákoně č. 531/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání, je uvedena zásada rovného přístupu ke vzdělání (§ 2 odst. 1 písm. a). Dále i v zákoně č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, je zakotven rovný přístup k veřejným knihovnickým a informačním službám (§ 2 písm. a) a dále je tam povinnost provozovatele zajistit rovný přístup k veřejným knihovnickým a informačním službám. Poté v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, je ustanovení o přenesení důkazního břemene ve sporech o diskriminaci (§ 133a). A zákon č. 2000/1990 Sb., o přestupcích, kde se píše o skutkové podstatě přestupku způsobení újmy pro příslušnost k národnostní menšině, etnický původ, rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav nebo stav manželský nebo rodinný (§ 49 odst. 1 písm. e). A nakonec nalezneme i v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ustanovení kde je stanoven trestní čin podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv (§ 356), dále trestní čin apartheidu, segregace nebo diskriminace (§ 401 odst. 1 písm. f), také trestní čin apartheidu a diskriminace skupiny osob (§402) i trestní čin prekluze obyvatelstva v době ozbrojeného konfliktu (§ 413).⁶⁷ Podle mě je diskriminace upravena v ČR velmi obsáhle, diskriminační ustanovení nalezneme v mnoha různých zákonech a odvětví.

2.3 Možnosti ochránce v oblasti rovného zacházení

V Kanceláři veřejného ochránce práv vzniklo oddělení rovného zacházení, aby mohlo řešit případy rovného zacházení a diskriminace, jak stanovují zákonné požadavky. Oddělení má pět zaměstnanců, kteří se zabývají problematikou rovného zacházení a diskriminace osob.⁶⁸

⁶⁷ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Právní předpisy České republiky*. [online]. [cit. 7. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pravni-predpisy/pravni-predpisy-ceske-republiky/>>.

⁶⁸ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Diskriminace*. [online]. [cit. 8. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

Ochránce sloužící jako orgán pro potírání diskriminace, má pro činnost ohledně diskriminace a rovného zacházení stanovené tři základní pilíře a to: informovat, vzdělávat, pomáhat.⁶⁹

V prvním pilíři, informovat, vydává ochránce doporučení a stanoviska. Doporučení, která jsou v souvislosti s právem na rovné zacházení, jsou určena široké veřejnosti. Ochránce práv se v doporučení vyjadřuje ke konkrétním projevům diskriminace ve společnosti a podává doporučení, jak se takovému jednání vyhnout a jak mu předcházet. Ochránce například vydal Doporučení k rovnému zacházení při zápisech do prvních tříd základních škol. Také zde provádí výzkum s otázkami, které se týkají problematiky diskriminace. Dále v prvním pilíři ochránce vydává stanoviska, která nemají právní vynutitelnost a patří odborné veřejnosti. Ochránce vydal například Stanovisko k některým procesním aspektům AntiDZ.⁷⁰

V druhém pilíři, který se zakládá na vzdělávání, koná velké množství vzdělávacích a informačních aktivit. Patří mezi ně semináře na různá témata ohledně diskriminace a různé workshopy. Provádí například i tréninky, které jsou určené pro neziskové organizace, dále pro státní správu, pro zaměstnavatele a různé poskytovatele služeb. Ochránce vede Klinikou antidiskriminačního práva na Právnické fakultě Masarykovy univerzity.⁷¹

Asi tím nejdůležitějším pilířem, je třetí pilíř - pomáhat, který má napomáhat a podporovat oběti. Protože v tomhle pilíři ochránce „dává“ obětem metodickou pomoc, kdy jim říká, co mají dělat a jak postupovat. Pomoc je to bezplatná a na ochránce se může obrátit s prosbou o pomoc při diskriminaci každá osoba, která má pocit a důkazy, že s ní nebylo jednáno správně.⁷²

Ochránce nemůže oběti hradit náklady spojené s žalobou nebo zastupováním a už vůbec nemůže oběť zastupovat před soudem.⁷³

Veřejná ochránkyně Šabatová podala v Souhrnné zprávě o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2013 žádost, aby se rozšířily pravomoci ochránce ve prospěch obětí diskriminace.

⁶⁹ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Diskriminace*. [online]. [cit. 8. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

⁷⁰ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Diskriminace*. [online]. [cit. 8. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

⁷¹ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Diskriminace*. [online]. [cit. 8. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

⁷² KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Diskriminace*. [online]. [cit. 8. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

⁷³ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Rovné zacházení a ochrana před diskriminací*. [online]. [cit. 8. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/chcete-si-stezovat/zivotni-situace-problemy-a-jejich-reseni/rovne-zachazeni-a-ochrana-pred-diskriminaci/>>.

Aby bylo možné podat veřejnou žalobu. Protože se domnívá, že ochrana, kterou doteď poskytuje ochránce je v tomhle směru nedostatečná, což ukazuje i praxe.⁷⁴

V Právním zpravodaji vyšlo dne 5.5 2015, že Poslanci jednají o nových oprávnění ochránce v oblasti diskriminace s cílem zefektivnit činnost ochránce. Navrhuje dvě nové pravomoci. Jednou z nich je oprávnění podat návrh Ústavnímu soudu na zrušení zákona nebo jeho ustanovení při shledání porušení základních práv a svobod. A druhá nová pravomoc by měla spočívat v oprávnění podat veřejnou žalobu v oblasti diskriminace. Návrh má přinést snížení formálnosti a rychlejší činnosti úřadů. Změnila by se i terminologie, kdy ochránce nebude provádět šetření, ale pouhý postup.⁷⁵

V roce 2014 ochránkyně obdržela 332 podnětů, kde stěžovatelé namítali nerovné zacházení, a vyřídila 398 podnětů s námitkou diskriminace. Diskriminaci zjistila v 17 případech, i když tam byly z části i případy z let 2012 – 2013. Z těch 17 šlo v 10 případech o přímou diskriminaci a ve 4 o nepřímou. V jednom případě šlo o přímou i nepřímou diskriminaci, v dalším případě šlo o obtěžování a v dalším o sexuální obtěžování. Ve třinácti případech se se nedokázalo diskriminaci prokázat. Ve zbylých případech ochránkyně poskytla metodickou pomoc.⁷⁶

2.3.1 Podnět

Pokud si někdo myslím, že s ním bylo zacházeno diskriminačním způsobem, může se obrátit na ochránce. V podnětu musí být uvedena situace, kde k diskriminaci mělo dojít (například: škola, zaměstnání, a podobně). Dále důvody, proč byla osoba diskriminována (věk, rasa, a podobně). Nesmí tam chybět informace, kdo se měl diskriminace dopustit. Dále by tam mělo být, zda se osoba nějak bránila (například: nahlášení na policii ČR a podobně). A podnět by měl obsahovat i důkazy k situaci, jako jsou dokumenty, audionahrávky, videozáznamy a podobně.⁷⁷

Podnět můžeme u ochránce podat více způsoby. Lze ho podat písemně poštou jako běžnou poštovní zásilku na adresu sídla ochránce. Dále elektronickou formou neboli e-mailem na podatelnu ochránce. Podnět lze podat i datovou schránkou. Poté jde podnět i osobně doručit

⁷⁴ Poslanecká sněmovna: Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za r. 2013. [cit. 14. března 2016] Právní rozhledy 13-14/2014, s. II.

⁷⁵ C.H. BECK. Actio popularis v oblasti diskriminace. *Právní zpravodaj*, 5.5 2015, č. 124.

⁷⁶ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2014*. 1. Vydání. Kancelář veřejného ochránce práv, 2015, s. 81. [online]. [cit. 14. března 2016] Dostupné na < http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna-zprava_VOP_2014.pdf>.

⁷⁷ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Chcete si stěžovat na diskriminaci?*. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/chcete-si-stezovat-na-diskriminaci/>>.

na podatelnu Kanceláře veřejného ochránce práv. Lze ho podat i osobně v určité úřední hodiny v pracovní dny, kde se podnět sepíše na místě s právníkem Kanceláře veřejného ochránce práv.⁷⁸

2.3.2 Šetření

Samotné šetření, které ochránce provádí, probíhá tak, že ochránce přijme podnět k šetření a poté ho posoudí. Jak probíhá šetření je v podobě grafu na oficiálních internetových stránka ochránce.⁷⁹

Podnět může ochránce odložit, protože zjistí, že je zjevně nedůvodný, nebo se případem zabývá soud, stěžovatel nedoplnil potřebné informace, nebo se stěžovatel obrací s tou samou věcí a předtím byl seznámen se závěry, nebo také může, ale nemusí, odložit proto, že se podnět týká věci, která už je 1 rok stará (u diskriminace se bere lhůta 3 let, kdy se promlčují některé nároky). Pokud zjistí, že se podnět netýká diskriminace, tak ochránce poskytne stěžovateli vysvětlení, proč ve věci nemůže konat, a doporučí mu, co by mohl dále konat. Pokud dojde k závěru, že se podnět týká diskriminace, tak zahájí vlastní šetření, při němž shromažďuje dokumenty a fakta a vše posuzuje. Poté ukončí šetření a informuje o tom stěžovatele i ostatní dotčené subjekty.⁸⁰

Výsledkem šetření tedy může být, že ochránce nezjistil diskriminaci a vydá o tom Zprávu o nezjištění diskriminace a vyrozumí stěžovatele i dotčené subjekty.⁸¹

Pokud ochránce zjistil diskriminaci tak blíže určí, kdo se diskriminace dopustil, jestli úřad nebo fyzická či právnická osoba.⁸²

Pokud se diskriminace dopustil úřad, tak ho ochránce vyzve, aby to do 30 dnů sám napravil, pokud ani po 30 dnech není sjednaná náprava, tak ochránce vydá Závěrečné stanovisko, kde sám doporučí, jak by se mělo postupovat a úřad má opět 30 dní na nápravu. Pokud ani poté není sjednaná náprava, tak ochránce se může obrátit na nadřízený subjekt a žádat sjednání nápravy od něj. Ale také může celý případ medializovat i se jmény úředníků, kteří se provinili.⁸³ S tím souvisí povinnost ochránce, který musí každý rok do 31. března

⁷⁸ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Chcete si stěžovat na diskriminaci?*. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/chcete-si-stezovat-na-diskriminaci/>>.

⁷⁹ Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/jak-probiha-setreni/>>.

⁸⁰ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Jak probíhá šetření v oblasti diskriminace*. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

⁸¹ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Jak probíhá šetření v oblasti diskriminace*. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

⁸² KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Jak probíhá šetření v oblasti diskriminace*. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

⁸³ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Jak probíhá šetření v oblasti diskriminace*. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

Poslanecké sněmovně podat souhrnnou písemnou zprávu o své činnosti za minulý rok. Zprávu dále posílá Senátu, prezidentu ČR, vládě, ministerstvům a jiným správním úřadům a také zprávu náležitě zveřejní. A ochránce je také povinen zveřejňovat informace o své činnosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Ale tato informovanost, jak uvádí rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 2 As 58/2007-52⁸⁴, nespadá přímo na ochránce, ale na Kancelář veřejného ochránce práv.⁸⁵

Pokud zjistil, že diskriminujícím je fyzická nebo právnická osoba, tak ochránce nabídne oběti tzv. metodickou pomoc, kdy mu poradí co jak řešit, na koho se obrátit.⁸⁶

K tomu patří, že ochránce musí každý rok do 31. března Poslanecké sněmovně podat souhrnnou písemnou zprávu o své činnosti za minulý rok. Zprávu dále posílá Senátu, prezidentu ČR, vládě, ministerstvům a jiným správním úřadům a také zprávu náležitě zveřejní. Obsahem zprávy jsou zejména provedená šetření a jejich výsledky.⁸⁷

2.3.3 Metodická pomoc

Dle zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv ochránce poskytuje obětem nerovného zacházení tzv. metodickou pomoc. Kdy tedy ochránce vyhodnotí a posoudí případ, zda se opravdu může jednat o diskriminaci podle AntiDZ a poté radí obětem diskriminace, co mají dělat dál a na koho se obrátit, jak mají správně podat návrh na zahájení řízení z důvodu nerovného zacházení. K posouzení, zda se jedná o diskriminaci, potřebuje ochránce od dotyčné osoby, která se s tím na něj obrátí, co nepřesněji popsanou událost, činnost nebo nečinnost toho, v čem dotyčný spatřuje nerovné zacházení a to vše s důkazy.⁸⁸

Metodická pomoc jako situační testování slouží k zjištění, jestli v individuálních případech došlo k diskriminaci, a taky k získání dostatečných důkazních prostředků k případu. Ochránce a jeho zaměstnanci ale mohou vystupovat pouze jako koordinátoři situačního testování. Testování provádí externí spolupracovníci z neziskové organizace, se kterými byly

⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19.2.2008, čj. 2 As 58/2007-52. Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/>>.

⁸⁵ PRŮCHA, P. *Správní právo: obecná část*. 8., dopl. a aktualizované vydání. Brno: Doplněk, 2012, str. 355.

⁸⁶ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Jak probíhá šetření v oblasti diskriminace*. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

⁸⁷ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3., aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013, str. 405.

⁸⁸ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Rovné zacházení a ochrana před diskriminací*. [online]. [cit. 8. března 2016]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/chcete-si-stezovat/zivotni-situace-problemy-a-jejich-reseni/rovne-zachazeni-a-ochrana-pred-diskriminaci/>>.

pro tyto účely uzavřeny smlouvy. Důkaz poté oběť nebo externí spolupracovník předává ochránci nebo jemu zaměstnanci, který vše posoudí a vyhodnotí.⁸⁹

Pak lze metodickou pomoc použít k výzkumu. Kdy se nezjišťuje porušení v konkrétním případě, ale zjišťuje se výskyt a rozsah diskriminace v určité zvláštní oblasti. Používá se nejčastěji například při zkoumání přístupu k zaměstnání, službám, k bydlení a zdravotní péči a podobně. Výhodou výzkumné metody je, že se může uplatnit pro různě specificky vymezené osoby. Aby byl výsledek výzkumné metody uznáván, je potřeba mít vhodné a proškolené figuranty. Tady je důležité dodržet podmínky průběhu testování a učinit určitý počet testů. Figuranti jsou anonymní, aby nebylo možno z výsledků vyčíst, o koho se jednalo.⁹⁰

2.3.4 Bezplatní právní pomoc obětem

Ne každá oběť diskriminace má dostatek peněz na to, aby se mohla bránit u soudu nebo aby mohla mít řízení před správním orgánem. Ochránce kvůli tomu spolupracuje s občanským sdružením Pro bono aliance, která vybraným obětem zprostředkovává bezplatnou právní pomoc. Pomoc záleží hlavně v podání žaloby a správním podání ve prospěch stěžovatelů. Poskytuje se pouze těm stěžovatelům, u kterých ochránce zjistí diskriminaci, a kteří ochránci oznámí, že to chtějí řešit u soudu nebo u správního orgánu, ale nemohou za právní pomoc sami zaplatit.⁹¹

Pomoc se poskytuje na základě smlouvy mezi partnerskou advokátní kanceláří, občanským sdružením a stěžovatelem. Ochránce poskytuje tady jakoby pouze zejména hmotně-právní hodnocení toho určitého diskriminačního jednání. Za pomoc sdružení nevyžaduje od oběti žádné peníze, vše je zcela zdarma.⁹²

2.4 Prostředky ochrany z pohledu AntiDZ

Při setkání s diskriminací se oběť může bránit různými prostředky. Je to upraveno v AntiDZ v § 10, kde se píše, že pokud dojde k diskriminaci, může se oběť bránit u soudu a

⁸⁹ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Využití situačního testování ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací* [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/situacni-testovani/>>.

⁹⁰ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Využití situačního testování ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací* [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/situacni-testovani/>>.

⁹¹ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Možnosti bezplatné právní pomoci obětem diskriminace*. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/bezplatna-pravni-pomoc-obetem-diskriminace/>>.

⁹² KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Možnosti bezplatné právní pomoci obětem diskriminace*. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/bezplatna-pravni-pomoc-obetem-diskriminace/>>.

domáhat se ukončení diskriminace, odstranění následků, které způsobila diskriminaci a požadovat náhradu škody a ještě může oběť požadovat přiměřené odčinění.⁹³

Z § 11 AntiDZ vyplývá, že oběť se může obrátit i podáním podnětu k nadřízenému správnímu úřadu nebo ke kontrolní činnosti. Podáním podnětu ke správnímu orgánu ale ještě není zaručeno, že se tím bude zabývat, to si orgán rozhodne sám, podle svého šetření. Poté může správní orgán začít řízení o přestupku nebo správním deliktu. U kontrolní činnosti se to řídí zákonem č. 552/1991 Sb., o státní kontrole a zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.⁹⁴ Tímto způsobem jde odstranit diskriminace, ale nelze požadovat zadostiučinění a odškodnění. Tento postup se používá například při diskriminaci v zaměstnání, kdy se oběť může obrátit s podnětem na inspekci práce.⁹⁵ Dále podnět může dojít k přestupkovému řízení, kde se řeší hlavně přestupky podle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, což jsou méně závažné rasově diskriminační činy. Jde také v tomhle smyslu podat trestní oznámení.⁹⁶

Poté je tu ještě možnost pokusu o smířčí řízení tzv. mediaci, o tomto prostředku informuje ochránce na svých internetových stránkách. Ale tady je problém, že s mediací musí souhlasit obě strany, tedy oběť diskriminace i diskriminující osoba.⁹⁷

Podle paní ochránčiny Šabatové, vymáhání AntiDZ v praxi moc nefunguje. Vytvořila proto 15 podle ní klíčových doporučení, které by mohly být nápomocni před diskriminací.⁹⁸

⁹³ BOUČKOVÁ, P. a kol. *Antidiskriminační zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 281 – 282.

⁹⁴ BOUČKOVÁ, P. a kol. *Antidiskriminační zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 311 – 313.

⁹⁵ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Jak se bránit proti diskriminaci*. [online]. [cit. 20. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/jak-se-branit/>>.

⁹⁶ BOUČKOVÁ, P. a kol. *Antidiskriminační zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 312 – 313.

⁹⁷ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Jak se bránit proti diskriminaci*. [online]. [cit. 20. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/jak-se-branit/>>.

⁹⁸ ŠABATOVÁ, A. *Diskriminace v ČR: Oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti*. [online]. [cit. 20. března 2016]. s. 138 Dostupné na < http://spolecne.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/projekt_ESF/Konference_diskriminace/diskriminace_CE_upravena.pdf>.

3. Vybrané případy rovného zacházení u ochránce

V praktické části své bakalářské práce chci nastínit rozmanitost případů řešené ochráncem. Vybrala jsem tři různé případy, kdy se řešilo, jestli jde o diskriminaci nebo ne. Vybrala jsem takové případy, které jsou podle mého názoru v naší společnosti velmi časté, zajímavé a jsou ze života.

Případ vždy popíši, jak jeho podnět, tak samotné šetření neboli skutkový stav a napíši právní hodnocení od ochránce, jak to ochránce vyhodnotil a nakonec rozeberu vlastní názor na řešený případ.

3.1 Oblast zdravotní péče – případ č. 1⁹⁹

Tohle je podle mého uvážení hodně diskriminovaná oblast, kdy se zdravotně postižení domáhají svých práv a někdy toho ani oni sami nejsou schopni. Zde najdeme mezi diskriminačními důvody hlavně ten, že je osoba zdravotně postižená. Podle mě jsou už znevýhodnění svým postižením a někteří je ještě znevýhodňují tím, že jim odeprou přístup k některým službám, které jsou ostatním zcela přístupné.

Tato oblast je upravena například v Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením, vznikla v OSN a ČR se jí zavázala dodržovat. Úmluva zaručuje zdravotně postiženým uplatnění jejich lidských práv a taky jejich aktivní zapojení do společnosti.¹⁰⁰ Podle mě si naše společnost docela pomalu zvyká zapojovat postižené do svého života, do práce a podobně.

3.1.1 Podnět

V červenci 2013 se na ochránce práv obrátila paní E. J. a pan G. K., zastoupeni neziskovou organizací A., o. p. s., (dále jen "stěžovatelé"). Stěžovatelé jsou osobami se zdravotním postižením a s úkony každodenního života jim pomáhá asistenční pes. Stěžovatelé chtěli od 28. června 2013 do 31. července 2013 absolvovat lázeňský pobyt v Lázních A., s. r. o., se sídlem XXX, IČO yyy (dále jen "Lázně"). V elektronické komunikaci s Lázněmi stěžovatelé upozornili na to, že používají jako kompenzační pomůcku asistenčního psa. MUDr. T. V., tehdejší vedoucí lékař Lázní, na to reagoval sdělením, že pobyt asistenčního psa je možný v souladu s vnitřním řádem Lázní. MUDr. V. dále v e-mailu uvedl, že stěžovatelé by s asistenčním psem mohli být ubytováni na vybraném pokoji pavilonu A. Museli by platit příplatky za ubytování a psa. Celkově by tak stěžovatelé měli zaplatit navíc 13.200,- Kč. Proto se stěžovatelé nakonec rozhodli absolvovat lázeňský pobyt bez asistenčního psa. S celou záležitostí se ovšem obrátili na ochránce, jelikož se domnívali, že se stali obětí diskriminace.

⁹⁹ Spisová značka 108/2013/DIS. Dostupné na < <http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search/>>.

¹⁰⁰ 10/2010 Sb. m. s. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, ze dne 13. prosince 2006.

3.1.2 Skutkový stav – šetření

Po posouzení podnětu stěžovatelů se Mgr. Šamánek, zástupce vedoucího oddělení rovného zacházení Kanceláře veřejného ochránce práv, obrátil na Lázně s žádostí o vyjádření. MUDr. V. na žádost reagoval dopisem ze dne 10. října 2013, ve kterém uvedl, že pobyt osob s vodícím psem je v Lázních možný a je regulovaný vnitřním řádem: "Pacientovi se smyslovým nebo tělesným postižením, který využívá psa se speciálním výcvikem je umožněn jeho pobyt v případě, že nenaruší práva ostatních pacientů a pacient si sám prostřednictvím další osoby zajistí běžnou péči o psa (strava, venčení apod.). Termální lázně A. umožní přítomnost asistenčního psa pouze na léčebném pavilonu, kde nejsou přítomni pacienti s léčebnými indikacemi VII/10 a VII/11 přijatí formou časného překladu, u kterých hrozí zvýšené riziko infekčních komplikací rány. Asistenční pes nemá přístup do prostor, kde probíhají léčebné procedury nebo diagnostická a ošetrovatelská péče a hromadné stravování pacientů. V případě, že pes bude porušovat vnitřní řád Lázní (štěkání, rušení klidu, ohrožování personálu nebo pacientů), bude mu další pobyt ve zdravotnickém zařízení znemožněn." MUDr. V. dále uvedl, že za léta 2011 - 2013 Lázně evidují pouze jednu žádost o umožnění pobytu asistenčního psa, a to žádost stěžovatelů z roku 2013. Stěžovatelé se v září 2013 s celou záležitostí obrátili i na odbor zdravotnictví Krajského úřadu Olomouckého kraje (dále jen "KÚ") s podnětem k prošetření, zda se Lázně nedopustily správního deliktu podle § 117 odst. 1 písm. m) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů. Mgr. Pavel Hanák z KÚ pověřený zastupováním vedoucího odboru zdravotnictví na to reagoval dopisem ze dne 1. října 2013. Ve své odpovědi posoudil podnět stěžovatelů jako stížnost, kterou poté postoupil vedení Lázní k vyřízení. Na postoupenou stížnost Lázně nijak nereagovaly a stěžovatelé se dále v této věci už neangažovali. Dne 1. října 2014 pověřený zaměstnanec Kanceláře veřejného ochránce práv telefonicky kontaktoval MUDr. D., současnou lázeňskou lékařku, která o postoupené stížnosti neměla žádnou informaci. Z hovoru s MUDr. D. dále vyplynulo, že psi nemohou mít přístup do Lázní z důvodu přítomnosti dětských klientů s alergiemi, pacientů s pooperačními stavy a složitými diagnózami. Od roku 2013 došlo k jedné změně v ubytování hostů se psy. Nově jsou pro ně akreditována lůžka v hotelu A., který se nachází 1,5 km do kopce od budov s lázeňskými procedurami - přítomnost psa se tak prodraží kvůli každodennímu cestování a kvůli tomu, že se jedná o tříhvězdičkový hotel s pokoji kategorie superior. MUDr. D. dále uvedla, že lidská pomoc zajištěná personálem Lázní lidem se zdravotním postižením asistenčního psa plně nahrazuje. Z e-mailu paní P. M., Sales and Marketing Executive hotelu A., ze dne 2. října 2014 dále vyplynulo, že od poplatku za psa ve výši 200,- Kč/den jsou oproštěni psi určené pro

prokazatelně zdravotní účely (asistenční a vodící psi). Paní M. ovšem nevyločila, že v minulosti mohlo ze strany Lázní dojít k pochybení při výběru poplatků za psa.

3.1.3 Právní hodnocení případu ochránkyní

Na základě šetření a zjištění, které provedla paní ochránkyně, dospěla k závěru, že se Lázně A., s. r. o., dopustily pochybení. Podle jejího šetření došlo v případě o nepřímou diskriminaci zdravotně postižených osob. Spatřovala pochybení v odlišném chování ke zdravotně postiženým, kteří k životu potřebují svého asistenčního psa. Uvedla, že pochybení tohoto rázu je ustanoveno dle § 3 odstavce 1 a 2 antidiskriminačního zákona.

3.1.4 Vlastní hodnocení

Podle mého názoru se s diskriminací neboli nerovným zacházením setkávají zdravotně postižení hodně často. Ať už například kvůli povolání a zaměstnání, protože zaměstnavatelé nechtějí zaměstnávat zdravotně postižené, neboť jim to přiděluje „problémy“ v podobě přizpůsobení. Tento případ ukazuje na diskriminaci kvůli poskytnutí služby, která je pro zdravého člověka automatická. Zdravého člověka nenutí platit navíc různé poplatky, jen proto, že nepotřebuje vodícího nebo asistenčního psa, ale zdravotně postižený se bez něj neobejde. Vidím zde porušení a diskriminaci v tom, že je zdravotně postiženým odepírán nebo stěžován přístup k určitým službám a jsou jim kladeny různé překážky.

3.2 Oblast bydlení – případ č. 2¹⁰¹

V téhle oblasti, do které patří zboží, služby a bydlení lze zahrnout diskriminační důvody jako víra, světový názor, rasa, etnický původ, zdravotní postižení a podobně.

Právo na bydlení, přiměřené, je zakotveno hlavně v Mezinárodní smlouvě o hospodářských, sociálních a kulturních právech od OSN, kterým se ČR zavázala jeho dodržování.¹⁰² Dále je oblast upravena Směrnicí Rady 2000/43/ES, která dopadá na oblast přístupu ke zboží a službám, včetně ubytování, které jsou k dispozici veřejnosti.¹⁰³ Jde zde použít i Směrnicí Rady 2004/113/ES, která také upravuje přístup ke zboží a službám.¹⁰⁴ U nás je upravena oblast služby a zboží v zákoně č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

Tento případ jsem si vybrala proto, že je to příklad ze života, i když v tomhle mém případě k diskriminaci nedošlo. S bydlením v bytě ve vlastnictví města žije hodně lidí a ne vždy se

¹⁰¹ Spisová značka 41/2013/DIS. Dostupné na < <http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search/>>.

¹⁰² 120/1976 Sb. m.s., Vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, zde dne 10. května 1976.

¹⁰³ SMĚRNICE RADY 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ.

¹⁰⁴ SMĚRNICE RADY 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování.

s nimi zachází tak jak by se mělo, ať jde o Romské obyvatelstvo nebo o Českého občana. Hodně se o tom slýchá v televizi, jak se k lidem chovají, že je vyhodí na ulici a podobně.

3.2.1 Podnět

Dne 5. února 2013 k veřejnému ochránci práv přišlo podání od manželů M. a F. H. (dále jen „stěžovatelé“) o neprodloužení nájemní smlouvy k obecnímu bytu městem X. Stěžovatelé uváděli, že bydlí se 4 dětmi od roku 1998 v bytě ve vlastnictví města a neměli žádné dluhy na nájemném. Smlouva na pronájem bytu byla uzavřena na dobu určitou, která se od roku 2007 prodlužovala formou dodatků k nájemní smlouvě, vždy na jeden další rok. Situace se zkomplikovala dle stěžovatelů po červenci roku 2010, kdy došlo ke konfliktu s jinou rodinou z města X. Při konfliktu žena z té rodiny napadla patnáctiletou dceru stěžovatelů a následně jim vyhrožovala. Při incidentu Policie ČR zatkla dva muže z rodiny, jež se dostala do konfliktu s rodinou stěžovatelů. Nainstalovala pro ochranu rodiny u domu kamery. Stěžovatelé se na základě těchto událostí odstěhovali s tím, že jak se situace uklidní, tak se vrátí zpět. V květnu roku 2011 stěžovatelé podepsali další dodatek ke smlouvě, i když byt nepoužívali. Ve městě byl mezitím zvolen nový starosta, jemuž stěžovatelé přisuzují, že jim byla nově smlouva prodloužena jen na půl roku, tedy do 31. října 2011. Rada města poté rozhodla o neprodloužení nájemní smlouvy stěžovatelům. Rok poté rozhodl městský úřad o zrušení údaje o místě trvalého pobytu rodině stěžovatelům na zmíněné adrese. Stěžovatelé v tom vidí diskriminaci z důvodu etnicity, neboť pan H. je romského původu.

3.2.2 Skutkový stav

Zástupce ochránce, pan JUDr. Křeček, pověřený částí působnosti ochránce práv v oblasti rovného zacházení a ochrany před diskriminací ve věci zahájil šetření. Vedoucí oddělení rovného zacházení pan Mgr. Polák požádal dopisem ze dne 11. října 2013 o písemné vyjádření starostu města X, které zahrnovalo otázky k neprodloužení nájemní smlouvy, ale i ke kritériím přidělování bytů městem X. obecně. Na tuto výzvu reagoval za město tajemník městského úřadu Mgr. M. (dále jen "zástupce města") telefonicky a následně dopisem ze dne 21. října 2013. Ve svém vyjádření uvádí, že nájemní vztah se stěžovateli skončil dne 31. října 2011, přičemž předmětný byt byl od stěžovatelů fyzicky převzat dne 1. listopadu 2011, což doložil kopií datovaného protokolu o převzetí bytu. O dalším pronájmu bytu rozhodla rada města usnesením č. RM/27/731 a byt byl přidělen jiné romské rodině, kterou město vyhodnotilo jako potřebnou. Zástupce města v této souvislosti uvedl, že je naprosto zřejmé a průkazné, že se město X. nemohlo dopustit a také nedopustilo v rámci uzavírání nájemního vztahu k bytu č. 1 v domě č. p. xx na ulici xxx žádné diskriminace podle § 2 antidiskriminačního zákona. Pověřené zaměstnankyně Kanceláře ochránce práv provedly dne 2. prosince místní šetření na Městském

úřadě. Zástupci města uvedli, že během doby, kdy stěžovatelé byt neobývali, jim byla smlouva prodlužována dodatky. Na město se však po téměř roce a půl obrátila skupina obyvatel X. s podnětem, že byt pronajímaný stěžovatelům je po delší dobu prázdný. Město provádí v bytech ve svém vlastnictví namátkové kontroly, zda v nich nájemci skutečně bydlí, v případě stěžovatelů však bylo na jejich delší nepřítomnost upozorněno. Stěžovatelé platili po dobu své nepřítomnosti nájem za neobývaný byt, nicméně zrušili dodávky plynu a elektřiny, zástupci města proto nabyli dojmu, že již nechtějí byt užívat. Zástupci města dále uvedli, že pokud by stěžovatelé byt užívali, tak by jim smlouva byla prodloužena. Zástupci města uvedli, že skutečným důvodem neprodloužení nájemní smlouvy bylo dlouhodobé neužívání bytu stěžovateli, nikoli romský původ pana F. H. Město X. dle vyjádření jeho zástupců pronajímá obecní byty rodinám, které vyhodnotí jako potřebné na základě nediskriminačních kritérií. Město si nemůže dovolit ponechat byty prázdné vzhledem k převyšujícímu počtu žádostí, proto předmětný byt pronajalo následně jiné romské rodině.

3.2.3 Právní hodnocení případu ochránkyní

Ochránkyně práv (která přebrala tenhle případ po panu JUDr. Křečkovi) podle výše popsaných zjištění a úvah dospěla k přesvědčení, že se město X. nedopustilo diskriminace z důvodu etnicity při neprodloužení nájemní smlouvy rodině H.

3.2.4 Vlastní hodnocení

Tady jsem vybrala i případ, kdy ochránkyně dospěla při šetření k závěru, že k diskriminaci nedošlo. Podle mě v naší společnosti je téma Romů velmi citlivé. Člověk je hned posuzován jako rasista a Romové téměř ve všem vidí diskriminaci. Na první pohled si člověk může říct, ano, to bylo kvůli romskému původu, ale pokud tam ta rodina nebydlí (bydlí někde jinde) a jiná, jakákoliv rodina, která je v nouzi, potřebuje dům, a splní podmínky, tak obec má právo ho nabídnout jiné rodině a tady se jedná ještě o romskou rodinu.

Podle mého názoru město postupovalo správně, proč by drželo někomu byt, když sice platí nájem, ale nebydlí tam. Město má více jiných zájemců, kteří by byt mohli dostat a daleko více ho potřebují. Nevidím zde žádné pochybení nebo nerovné nespravedlivé zacházení.

3.3 Oblast práce a zaměstnání z důvodu stáří – případ č. 3¹⁰⁵

Tuto oblast jsem si vybrala, protože je velmi důležitá a každý člověk se s tímto může setkat ve svém zaměstnání nebo povolání. V této široké oblasti zaměstnání může být hodně diskriminačních důvodů. Patří sem rasa, etnický původ, národnost, pohlaví a věk a podobně.

¹⁰⁵ Spisová značka 1969/2014/VOP. Dostupné na < <http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search/>>.

Diskriminaci v oblasti zaměstnání řeší hodně zákonů, u nás je to například zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, dále zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Dále například i zákony, které řeší různé služební poměry jako je zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání. Oblast je upravena i na úrovni Evropské Unie, kterými se ČR zavázala. Patří sem Směrnice Rady 2000/78/ES, která stanovuje základní rámec pro zacházení v zaměstnání a povolání.¹⁰⁶ Dále je tam například směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES, která řeší zásady rovných příležitostí žen a mužů v oblasti zaměstnání a povolání.¹⁰⁷

Diskriminace z pohledu stáří bývá hodně častá. Starší lidé se setkávají s tím, že mají problém najít si práci, protože zaměstnavatelé nechtějí zaměstnávat padesáti-pětiletého zaměstnance, protože jsou s tím starosti, zaučit ho a on pak odejde do důchodu. Nebo jak uvádí můj vybraný případ, že prostě firma si najde mladšího a tím to odůvodní, že mladší je perspektivnější.

3.3.1 Podnět

Dne 18.3 2014 ministr průmyslu a obchodu, pan Ing Jan Mládek, CSc., vydal tiskovou zprávu, kde informoval veřejnost o odvolání generálního ředitele státního podniku DIAMO Ing. Bc. J. J., kdy pan J. stál v čele organizace od 4. července 2000. Dne 19. března pan ministr průmyslu a obchodu do funkce jmenoval pana Ing. T. R. Na tiskové konferenci pan ministr řekl: "Ano, odvolal jsem pana J. a jmenoval jsem pana R. a obměna byla z věkových důvodů, pan J. se už blíží důchodovému věku, pan R. je výrazně mladší. Chtěl bych říct je to organický růst, je to člověk z firmy, je ředitel jednoho ze závodů DIAMA."

3.3.2 Skutkový stav

Paní ochránkyně práv tohle řešila ne proto, že by jí došlo podání od někoho, ale zabývala se tím z vlastního podnětu.

3.3.3 Právní hodnocení případu ochránkyní

Po prošetření došla k závěru, že pan ministr se dopustil přímé diskriminace a to na základě omezování věku v oblasti zaměstnávání. Právo totiž říká, že: „pokud zaměstnavatel odvolá z vedoucí pozice zaměstnance z věkových důvodů a na tutéž vedoucí pozici jmenuje osobu mladší, jedná se o přímou diskriminaci z důvodu věku a nelze to ospravedlnit ani jako

¹⁰⁶ SMĚRNICE RADY 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání.

¹⁰⁷ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání.

přípustné rozdílné zacházení na základě věku ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1 a odst. 3 antidiskriminačního zákona“.

3.3.4 Vlastní hodnocení

Případ mě zaujal tím, že se ho sama ochránkyně ujala, bez cizího podnětu, tedy z vlastního podnětu, na což má samozřejmě právo dle zákona o Veřejném ochránci práv. Je to případ z běžného života, se kterým se může každý člověk v určitém věku setkat.

Případy s rozdílným zacházením v zaměstnání či povolání jsou podle mě u nás skoro na denním pořádku. Je to z různých důvodů, například: věk, pohlaví, zdravotní postižení, těhotenství nebo i mateřství.

Diskriminace z důvodu „staršího“ věku je u nás podle mě hojně rozrostea a mělo by se jí věnovat více pozornosti. Firmy raději zaměstnají mladého, perspektivního uchazeče, než nějakého člověka, který má před důchodem. Neuvědomují si, že tento člověk si často práce váží více a jeho zkušenosti mohou být velkým přínosem pro firmu.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se zabývala tématem „Působnost veřejného ochránce práv v oblasti rovného zacházení“. Snažila jsem se vystihnout problematiku diskriminace u ochránce. Vypracovat o diskriminaci přehled a přiblížit působnost v oblasti rovného zacházení čtenáři.

Díky přípravě k tomuto tématu jsem získala nové poznatky o historii vzniku ochránce práv a získala jsem zkušenosti, dle kterých mohu lépe chápat výkon ochránce v ČR, jeho roli při rovném zacházení a diskriminaci a jeho omezené možnosti při řešení jednotlivých případů. Je to náročná práce a často záleží na maličkostech.

V první kapitole jsem se věnovala obecně ochránci, jako byl jeho vznik, vývoj, charakteristika, postavení, volba a zánik funkce a také jsem kousek kapitoly věnovala Kanceláři ochránce práv.

V druhé kapitole, nejdůležitější, jsem se zabývala samostatnou oblastí rovného zacházení a diskriminací u ochránce. Popsala jsem co je a není diskriminace, co je rovné zacházení a jaké je právní zakotvení diskriminace. Dále jsem se zabývala možnostmi, jaké má ochránce při ochraně práv obětí před diskriminací. Na konci kapitoly jsem se věnovala okrajově prostředkům ochrany dle AntiDZ.

Ve třetí kapitole – v praktické části, jsem si vybrala tři různé případy, které řešil ochránce. Stručně jsem je popsala, popsala jsem, jak je vyhodnotil ochránce a poté napsala svůj názor. Bylo těžké vybrat tři případy, ochránce jich řeší velmi mnoho. Vybrala jsem ty, které mě nejvíce zaujaly a navzájem se od sebe lišily. Vybrala jsem si i případ, kdy ochránce došel k závěru, že k diskriminaci nedošlo. Dále taky případ, který ochránce řešil ne z něčího podnětu, ale sám, ze své iniciativy.

Při zpracovávání svého tématu jsem si všimla možnosti pár změn, které by přinesly lepší a účinnější ochranu před diskriminací. Například hodně řešené ve společnosti je to, že ochránce není ústavně zakotven. Myslím si, že je to podobný institut jako Nejvyšší kontrolní úřad a ten má v naší ústavě zakotvení. Tak proč by to nějak podobně nemohlo být u ochránce? Ve většině zemí světa mají institut ombudsmana zakotven v ústavě. My to máme upraveno „pouze zákonem“. Dále by pomohlo, kdyby se rozšířily pravomoci ochránce ve prospěch obětí nerovného zacházení. Protože prostředky k nápravě, se kterými ochránce disponuje, jsou často nedostatečné, což dokazuje i praxe. Diskriminace u ochránce, by se mohla řešit veřejnou žalobou. Je důležité případ objasnit, ale ještě důležitější je jeho náprava.

Lidé berou ochránce jako místo, kam se mohou obrátit, pokud se neorientují v problematice veřejné správy, pokud chtějí účinně bránit svá práva, která jsou jim odpírána, nebo pokud se cítí diskriminováni.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1) LITERATURA

BOUČKOVÁ, P. a kol. *Antidiskriminační zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 425 s. ISBN: 978-80-7400-315-8.

HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 826 s. ISBN: 978-80-7179-254-3.

HORZINKOVÁ, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné. Obecná část*. Praha: Leges, 2010, 208s. ISBN: 978-80-87212-55-4.

PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 8., dopl. a aktualizované vydání. Brno: Doplněk, 2012, 428 s. ISBN: 978-80-7239-281-0.

SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 3. aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 500 s. ISBN: 978-80-7478-002-8.

SLÁDEČEK, V. *Zákon o veřejném ochránci práv. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 216 s. ISBN: 978-80-7400-158-1.

ŠABATOVÁ, A. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008 200 s. ISBN: 978-80-7239-229-2.

2) JUDIKATURA A PRÁVNÍ PŘEDPISY ČR

C.H. BECK. Actio popularis v oblasti diskriminace. *Právní zpravodaj*, 5.5 2015, č. 124

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. února 2008, čj. 2 As 58/2007-52. Dostupné na < <http://www.nssoud.cz/>>.

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů,

ústavní zákon č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jakou součást ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů,

3) SMĚRNICE A SDĚLENÍ EU

10/2010 Sb. m. s., SDĚLENÍ Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, ze dne 13. prosince 2006.

120/1976 Sb. m. s., VYHLÁŠKA ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech ze dne 10. května 1976.

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání.

SMĚRNICE RADY 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ.

SMĚRNICE RADY 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání.

SMĚRNICE RADY 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování.

4) ODBORNÉ ČASOPY A SBORNÍKY PŘÍSPĚVKŮ

BOUČKOVÁ, P. Antidiskriminační zákon: konec diskriminace v Čechách? *Právní rozhledy*, 2009, č. 13, str. II.

KVASNICOVÁ, J. (Ne)diskriminace, rovnost nebo rovné zacházení? *Právní rozhledy*, 2011, č. 3, s. 78.

MOTEJL, O. Několik úvah do diskuse o roli a postavení ombudsmana. In *Zborník „Postavenie ombudsmana v demokratickom a právnom štáte“* [citováno 4. března 2016]. Dostupné na: <<http://www.vop.gov.sk/files/File/Zborniky/postavenie2004.pdf>>.

POSLANECKÁ SNĚMOVNA: Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za r. 2013. [cit. 14. března 2016] *Právní rozhledy* 13-14/2014, s. II.

PRŮCHA, P. Sborník příspěvků přednesených na mezinárodní vědecké konferenci na téma Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti. [online]. [cit. 4. března 2016]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/dalsi-aktivity/publikace/sborniky-z-konferenci/>>.

VARVAŘOVSKÝ, P. Exkluzivní rozhovor s veřejným ochráncem práv. *Ad Notam*, 2012, č. 6, s. 31.

5) INTERNETOVÉ ZDROJE

JUDr. VARVAŘOVSKÝ, P. *Statut Kanceláře veřejného ochránce práv*. [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/kancelar-vop/statut/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2014*. 1. Vydání. Kancelář veřejného ochránce práv, 2015, s. 81. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnn_a-zprava_VOP_2014.pdf>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Český veřejný ochránce práv*. [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/historie/cesky-verejny-ochrance-prav/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Diskriminace*. [online]. [cit. 20. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Historie institutu ombudsmana* [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/historie/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Jak probíhá šetření v oblasti diskriminace*. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Jak se bránit proti diskriminaci*. [online]. [cit. 20. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/jak-se-branit/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Mezinárodní smlouvy*. [online]. [cit. 7. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pravni-predpisy/mezinarodni-smlouvy/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Možnosti bezplatné právní pomoci obětem diskriminace*. [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/bezplatna-pravni-pomoc-obetem-diskriminace/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Organizační struktura*. [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupný na < <http://www.ochrance.cz/kancelar-vop/organizacni-struktura/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Právní předpisy Evropské unie*. [online]. [cit. 7. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pravni-predpisy/pravni-predpisy-evropske-unie/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Působnost veřejného ochránce práv*. [online]. [cit. 1. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Rovné zacházení a ochrana před diskriminací*. [online]. [cit. 8. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/chcete-si-stezovat/zivotni-situace-problemy-a-jejich-reseni/rovne-zachazeni-a-ochrana-pred-diskriminaci/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Veřejný ochránce práv*. [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Využití situačního testování ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací* [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/situacni-testovani/>>.

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. *Využití situačního testování ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací* [online]. [cit. 14. března 2016]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/situacni-testovani/>>.

Spisová značka 108/2013/DIS. Dostupné na < <http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search/>>.

Spisová značka 1969/2014/VOP. Dostupné na < <http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search/>>.

Spisová značka 41/2013/DIS. Dostupné na < <http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search/>>.

ŠABATOVÁ, A. *Diskriminace v ČR: Oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti.* [online]. [cit. 20. března 2016]. s. 138 Dostupné na < http://spolecne.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/projekt_ESF/Konference_diskriminace/diskriminace_CE_upravena.pdf>.

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je “Působnost Veřejného ochránce práv v oblasti rovného zacházení“. Cílem práce je shrnout poznatky působnosti ochránce v právu rovného zacházení a diskriminaci a přiblížit aktuální téma čtenářům. První kapitola v práci se zabývá nejprve vznikem a vývojem instituce ombudsmana, poté vývojem a vznikem ochránce v ČR. Dále je v první kapitole charakteristika ochránce, jako jeho postavení, definice, působnost, volba a zánik funkce a na konci kapitoly je stručně popsána Kancelář Veřejného ochránce práv. V druhé kapitole se práce zabývá oblastí rovného zacházení u ochránce, kde je definice a charakteristika rovného zacházení a diskriminace, její právní úprava a možnosti ochránce v této oblasti, kdy se jedná o podnět, šetření, metodickou pomoc a bezplatnou právní pomoc. Konec druhé kapitoly je ještě věnován prostředkům ochrany z pohledu antidiskriminačního zákona. A třetí a taky poslední kapitola práce je věnována praktické části, kde jsou vybrané tři různé případy, které řešil ochránce. Případy jsou stručně popsány, obsahují právní hodnocení ochránce a na konci každého případu je mé vlastní hodnocení případu.

ABSTRACT

The theme of the thesis is "The Ombudsman's mandate in the area of equal treatment." The aim is to summarize the findings of the Ombudsman's influence in the area of the right of equal treatment and discrimination, introduce the actual topic to readers. The first chapter of the thesis deals with the emergence and development of ombudsman institution in general, then the development and emergence of the Ombudsman institution in the Czech Republic. Furthermore, the first chapter contains characteristic of the ombudsman, his position, definitions, scope, election and termination of functions. At the end of the chapter is briefly described the Office of the Ombudsman. The second chapter deals with areas of equal treatment of the Ombudsman, there is also a definition and characterization of equal treatment and discrimination, the legislation and options of the Ombudsman in this area, more specifically an incentive, survey, methodological assistance and free legal aid. The end of the second chapter is devoted to resources of protection from the perspective of the Anti-Discrimination Act. Third (and also the last chapter) is devoted to the practical part of the thesis. There are chosen three different cases handled by the Ombudsman. The cases are briefly described and contain legal evaluation and at the end of each case there is also my own evaluation.

KLÍČOVÁ SLOVA

Ombudsman, Veřejný ochránce práv, zákon o veřejném ochránci práv, antidiskriminační zákon, rovné zacházení, diskriminace, šetření, práva, životní situace, diskriminační důvody, případy.

KEY WORDS

Ombudsman, Legal guarantees in public administration, the Law on the Ombudsman, Anti-Discrimination the law, equal treatment, discrimination, investigation, rights, life situations, discriminatory reasons, cases.